

Akademie
výtvarných umění
v Praze

Akademie výtvarných umění v Praze

Studijní program Výtvarná umění

Ateliér kresby / škola Jiřího Petrboka

DIPLOMOVÁ PRÁCE

PRESENT PERFECT SIMPLE

Vypracovala: Gabriela Slaninková

Vedoucí diplomové práce: akad. mal. Jiří Petrbok

Oponent diplomové práce: Mgr. Petr Vaňous, Ph.D.

Akademický rok 2018/2019

Většinu studia na Akademii výtvarných umění jsem strávila v ateliéru Jiřího Petrboka, kde jsem se snažila obrazovou formou dopracovat k vyjádření svých myšlenek a pocitů. Ve čtvrtém ročníku jsem pak vyjela na zahraniční stáž k malíři Christianu Macketanzovi, který působí na Hochschule für Bildende Künste Dresden, kde jsem se soustředila hlavně na studie podle živého modelu.

Prvotním impulsem, ze kterého se postupně začalo vynořovat téma mé diplomové práce, byl malý obraz, jehož předlohou byla skupinka jehličnanů, výřez z obrazu Pietera Brueghela. Poté jsem začala na internetu vyhledávat a zkoumat další jeho obrazy, s myšlenkou, že možná najdu nějaký další výřez, který namaluji. V záplavě reprodukcí se objevovaly i obrazy Pietera Brueghela mladšího, z nichž jeden mně zaujal skrumáží lidských figur, soustředěných ve středu obrazu, oslavujících venkovskou svatbu. Vnukl mi konkrétnější představu právě v okamžiku, kdy – náhodná shoda situace - hudba vycházející z mého počítače vytvořila atmosféru kryjící se s pocitem bezstarostného bezčasí na tanečním parketu. Dávne, z minulosti vylovené se náhle protnul s něčím absolutně současným.

Název mé diplomové práce PRESENT PERFECT SIMPLE, reflektuje základní strukturu nejen celého mého pracovního záměru jako procesu, ale týká se také zásadní způsobem obsahové stránky vlastních obrazů. Zdrojem vizuálních předloh k malbě mi byl osobní archiv uložený v mém počítači, obsahující fotografie z doby nesnesitelné lehkosti reprodukce (digitální věk). Obrázky, které již nejsou fyzicky vytištěnými alby, odkazujícími na mé dětství, nýbrž pouze datové soubory, fotografie, v časovém úseku zhruba od mých čtrnácti let po současnost. Jednotlivé lidské figury na fotografiích v sobě nesou svou vnitřní paměť, zároveň se však staly momentem jakési širší minulosti. Slovní spojení present perfect simple označuje čas v anglické gramatice, jenž se používá při vyjádření skutečnosti, která se stala v minulosti, ale nutně ovlivňuje přítomnost, nebo se v minulosti opakovala vícekrát a není vyloučeno, že se ještě opakovat bude. Proces zůstává otevřenou platformou. Přetvářím tedy obraz spojený z různých již citově zabarvených situací z minulosti do současných smyšlených, fiktivních událostí. Tři slova z názvu ovšem samostatně připomínají jakési ideály nebo přání současného mladého člověka, present – současný fenomén „žití v přítomnosti“, perfect – jako určitý perfekcionismus a neúprosná snaha být lepším než ostatní, a simple – jednoduchý, prostý, přirozený, bezpodmínečný. Tři koexistující pojmy utvářející naše životy.

Ve své tvorbě velmi často vycházím z nějaké prvotní představy o celku obrazu. Ta představa je někdy kompozičně velmi jednoduchá, jako například u cyklu Lidi nebo Heads, které vznikly v minulých letech. Jindy, při složitější představě, kompozici skládám z konkrétních fragmentů, fotografických předloh, kolážovitě spojuji a následně v procesu na malbu samotnou reaguji a manipuluji celou skladbu dál do konečné podoby – například obraz Will-Power is Coming z prvního ročníku, nebo It Could Be Anybody ze třetího ročníku.

Tím prvotním spouštěčem vizuálních představ bývá někdy obraz, na který narazím, nebo fotografie v mém počítači, či na internetu, někdy však jen pocit z nějakého člověka, nebo pocit vzešlý z toku myšlenek, aktuální emoční rozpoložení a reakce na nějakou událost nebo situaci

v právě odžívaném čase – všechny tyto možnosti se mohou navzájem vědomě i nevědomě propojovat. Vzniká cosi, co by se dalo nazvat komplexnějším tvarem. Něco, co není zcela pod pouze rozumovou kontrolou.

Sled událostí v procesu tvorby může být nejprve velice chaotický, ale postupně v tomto chaosu nacházím řád a téma se počne samo vynořovat. Tento chaos bych mohla přirovnat i k dnešní internetové době, kdy jsme přehlceni informacemi a velice stěží v nich nacházíme ty pravdivé nebo užitečné (ztrácíme schopnost rozlišovat), nezřídka se jimi necháváme pohltit a až zpětně analyzujeme jejich význam a dopady na vlastní rozhodování, potažmo život.

Často zahrnuji do své malířské práce autoportrét, jehož prostřednictvím se stavím do různých rolí a situací, a vedu tak pomyslný dialog jak se sebou samotnou, tak se svým okolím. Jde vždy o proces sebepoznávání, sebereflexe a individuace: „Individuace nevylučuje svět, nýbrž jej zahrnuje.“¹

V prvním obraze s názvem Perfect Places, jehož kompozici jsem si vypůjčila právě od Pietra Brueghela ml., se ukazuje právě ten počáteční chaos. Myšlenkou bylo stvořit jakési ideální místo, kterého je teoreticky možné dosáhnout pouze spojením „ideálních“ míst, kde mi v minulosti bylo dobře. Takže jsem začala pouze intuitivně vybírat a vytrhávat nejen jednotlivé figury, jejich části, skupiny figur, ale i stromy, keře a další fragmenty z fotografií v mém počítači a později kompozici doplňovat z fotografií současně mnou vyfocených nebo záměrně nalezených na internetu. Vytvořit ale tímto způsobem perfektní místo je natolik vykonstruovaným principem, jako když Youtube vytváří playlist ze skladeb vybraných na základě vaší „sledovací historie“. Vidím zde také paralelu k určitým procesům v mozku, které vyhledávají podobné impulsy, jež v minulosti vyvolaly nějakou emocionální reakci, a díky tomu se pak reakce opakuje vždy, když nastane obdobná situace. Připadalo mi zábavné předstírat sama před sebou i navenek, že by tento obraz mohl mít jakousi terapeutickou moc. Zároveň jsem si v procesu práce uvědomovala další, do té doby nevědomé obsahy, které automaticky spouštěly asociace a vedly mou představivost nejen k dalším obrazům ale i k případným změnám na obraze rozpracovaném. Bez malby samotné, by ovšem tyto asociace vzniknout patrně nemohly.

Frustrace z těchto neexistujících „perfektních míst“ mě obrátila do sebe, a tak jsem začala pracovat na druhém obraze diplomního souboru, který reflektuje toto vnitřní rozpoložení, pochyby, hledání, rozhodování se, strach z nevědomého, a to vše dějící se před zraky nic netušících účastníků děje. Tato introspekce je ovlivněna vědomou i podvědomou odezvou ostatních lidí na naše nebo jejich vlastní jednání. Celý obrazový cyklus tak propojuje prožité vztahy s důrazem na principy chování v nich obsažených, které se opakují ve vztazích přítomných, a nakonec – jako symbolické ponaučení – se vbourávají také do potenciálních vztahů budoucích. Zároveň je tu reflektován také strach z možnosti nekonečného zacyklení a z neschopnosti se z chyb a zkušeností kriticky poučit.

¹ Carl Gustav Jung, Duše moderního člověka, Nakladatelství Atlantis, Brno 1994, str. 31

Za dobu mého studia na AVU se střídala období, kdy jsem k malbě využívala akrylové nebo olejové barvy, nebo jejich propojení, většinou na velkých formátech. Nikdy jsem zatím nedosáhla uspokojení ve formátech malých, i když jsem se o to především v pátém ročníku snažila. Zatím mi více vyhovuje malba akrylovými barvami, pro svou rychlejší možnost oprav, a práci s lazurami, s možností posléze obraz doladit barvami olejovými, které mají zase výhodu v zářivosti, a hloubce výsledných barevných tónů.

Ve čtvrtém ročníku jsem začala pochybovat o využívání fotografie jako předlohy pro malbu – nedokázala jsem předlohou manipulovat tak, aby pro mě obraz fungoval. I z tohoto důvodu jsem odjela na stáž do Drážďan. Potřebovala jsem nový rozhled a také mi chyběla jistá zkušenost z odpozorované reality, kterou už potom paměť využívá i při práci s jakoukoliv jinou předlohou. V realitě je ale příliš mnoho impulsů a rušících elementů, které mohou odvádět pozornost od vývoje představy obrazu jinam, než bych chtěla. V obraze se pak začne objevovat spíše atmosféra daného místa nebo zobrazované osoby pouze v aktuálním čase a prostředí, což není mým záměrem.

Mou snahou v diplomové práci bylo dosáhnout formálně uvěřitelného zhmotnění míst, jež by se skládaly z existujících celků. Střídáním popisné a zjednodušené malířské formy nebo záměrně nedokončených či lehce deformovaných fragmentů – kde to, co je realističtější, může nést větší důležitost, nebo naopak. Pohybovat se pod povrchem – ne pouze prostým přepisem vnější skutečnosti, ale jeho využitím k navození divákovy pocitu něčeho přirozeného, kde však postupně může nacházet jakési chyby v konstrukci obrazu nebo jemné deformace. Někdy se těchto chyb snažím využít, nadsadit, jindy opravit, doladit. Proces ale vidím ještě jako otevřený, hledající tu správnou formu a tvarosloví.

Umělci, především malíři, které jsem shledala za posledních pár let inspirujícími, byli například Neo Rauch, duo Asgar a Gabriel, Andrea Lehmann, Alex Katz, David Hockney, Lucian Freud nebo Jana Farmanová.

Myslím, že jsem procesem diplomové práce jak sama tak díky konzultacím s vedením ateliéru či oponentem přišla na další formální i obsahové možnosti, které chci i po studiu dále rozvíjet. Ráda bych postupně došla k lepšímu propojení expresivní a realistické malby zahrnující jistou kresebnost. Diplomovou práci nevnímám jako konec procesu hledání, nýbrž jako pomyslný začátek s výhodou šesti let nasbíraných zkušeností.

V Praze dne 30. 4. 2019

Gabriela Slaninková